

روایتی دیگر از چپ و راست

○ مهدی طالب

دانشیار جامعه‌شناسی دانشگاه تهران

سیاست در آینده باید دنبال شود؟ آیا احتمال یک نوع دولت جهانی وجود دارد؟ این کتاب که بعد از فروپاشی شوروی نوشته شده است پاسخ‌های مناسبی به این سوالات دارد.

این کتاب را دکتر علی اصغر سعیدی با دقت و وسواسی خاص ترجمه کرده و به جامعه علاقه‌مندان به مباحث اجتماعی و سیاسی عرضه کرده است. اگرچه واژه‌های چپ و راست در ایران کمتر از کشورهای غربی به کار گرفته می‌شود، ولی در سال‌های اخیر مفاهیم آشنا و پرمصرفی شده است.

وی پس از ذکر منشاء ورود این مفهوم در محاورات سیاسی در ایران معتقد است این دو واژه در انشعابات و جناح‌بندی‌های سیاسی اخیر و خاصه بعد از دوم خرداد ماه

**چپ و راست مشخصه‌های اساسی
یک عمل سیاسی هستند، مشخصه‌هایی که
علیرغم سرعت تغییرات اجتماعی
ثابت مانده‌اند**

○
**آنچه که تفکیک چپ و راست را
در حوزه فکری و عینی سیاست
حفظ کرده است، اعتقاد چپ به
توسعه برابری و عقیده راست به
گریزناپذیر بودن آن است**

۷۶ کاربرد گسترده‌تری یافته است.

با اینکه در غرب، گروهی از متفکران معتقدند که گروه‌بندی‌های موجود در جوامع امروز دیگر نمی‌تواند با دو واژه چپ و راست بیان شود، ولی بایبو از اساس تقسیم‌بندی چپ و راست دفاع کرده و معتقد است آنچه تفکیک چپ و راست را چه در حوزه عینی سیاست و چه در حوزه فکری آن حفظ کرده است، اعتقاد چپ به توسعه برابری است و این هدفی است که دولت‌های چپ به دنبال تحقق آن هستند. چپ معتقد است جامعه مبتنی بر بازار محدودیت‌هایی دارد و متعهد به بسط دموکراسی در حوزه‌های مختلف زندگی نیست. راست با نابرابری راحت‌تر برخورد می‌کند و در این مسئله تردید دارد که حکومت بتواند یا باید آن را محدود کند به نوعی نابرابری را گریزناپذیر می‌داند. راست‌ها معتقدند فرآیند جهانی شدن با اعتقاد آنها به حفظ ارزش‌ها و سنت‌ها در نهادهای عمده اجتماعی مثل خانواده و نیز با اقتدار دولت در تناقض است.

ترجمه فارسی این کتاب اخیراً توسط انتشارات علم و ادب منتشر شده و در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفته است.

○ چپ و راست: اهمیت یک تفکیک سیاسی
○ نوربرت تو بایبو
○ علی اصغر سعیدی
○ علم و ادب
○ ۱۶، ۱۳۷۹ صفحه، ۲۰۰۰ نسخه

کتاب «چپ و راست» توسط بایبو Bobbio در سال ۱۹۹۴ نگاشته شده و در ظرف مدت یک سال در ایتالیا بیش از ۲۰۰ هزار نسخه از آن به فروش رفته است. این کتاب سوای اقبال عمومی از آن موردتوجه محافل دانشگاهی و جامعه‌شناسان برجسته‌ای چون گیدنز قرار گرفته است. آنتونی گیدنز جامعه‌شناس معروف انگلیسی که مدیریت اقتصادی و سیاسی لندن را نیز برعهده دارد در مورد این کتاب نوشته است:

«به دنبال فروپاشی کمونیسم و سقوط مارکسیسم برخی از مفسران مدعی‌اند که به «پایان تاریخ» رسیده‌ایم و تفکیک چپ و راست را باید به فراموشی بسپاریم. این کتاب که موفقیت زیادی در ایتالیا کسب کرد، می‌کوشد تا با بحث تفکیک سیاسی چپ و راست که خاستگاهش انقلاب فرانسه است، این نظریه‌ها را به چالش بکشد. چپ و راست مشخصه‌های اساسی عمل سیاسی هستند، مشخصه‌هایی که علی‌رغم سرعت تغییرات اجتماعی ثابت مانده‌اند.»

بایبو استاد فلسفه حقوق و سیاست دانشگاه تورین ایتالیا زمینه‌های تفکیک مبهم چپ و راست را مورد کاوش دقیق قرار داده و استدلال می‌کند که «چپ» و «راست» در نهایت براساس طرز تلقی‌های متفاوتی که به برابری دارند تفکیک می‌شوند. او به دقت ماهیت برابری و نابرابری را به طور نسبی و نه مطلق تعریف می‌کند.

زمانی که پس از انقلاب کبیر فرانسه در سال ۱۷۸۹ طرفداران روبسیپر در سمت چپ سالنی که برای مجلس ۵۰۰ نفری تازه تشکیل شده جلوس کردند، واژه چپ مفهومی سیاسی به خود گرفت و چپ را به کسانی اطلاق کردند که مدعی بودند «زمین از آن کسی است که در آن کار می‌کند»، «انتقاد بر فقیر جایز نیست مگر اینکه به او کار داده شود و او از پذیرش کار ابا داشته باشد» و کسانی که در مقابل چنین نظری بودند فقط می‌توانستند در طرف دیگر یعنی طرف مقابل و یا طرف راست جای گیرند. مفهوم چپ بعدها با گسترش سوسیالیسم به اصطلاح تخیلی و سوسیالیسم به اصطلاح علمی معنای گسترده‌تری پیدا کرد.

سوالی که در سال ۱۹۹۴ در ایتالیا مطرح بود و موجب استقبال از این کتاب شد این بود که آیا واقعیتی به نام چپ وجود دارد؟ این کتاب معنا و مفهومی دیگر از چپ را مطرح کرد که ربطی با فروپاشی نظام‌های مبتنی بر سوسیالیسم نداشت.

مفهومی که بایبو از چپ و راست ارائه داد موجب شد تلاش مضاعفی برای یافتن پاسخ سوال‌های اساسی در پایان این قرن صورت گیرد. سوالاتی نظیر اینکه آیا چپ و راست هنوز واجد معنای مشخصی است؟ ارتباط چپ و راست با پدیده جهانی شدن Globalization چیست؟ چند نوع علم

چپ و راست

اهمیت یک تفکیک سیاسی

نوربرت تو بایبو

ترجمه

دکتر علی اصغر سعیدی

چکیده:

واژه چپ و راست از سال ۱۷۸۹ وارد مناقشات و ادبیات سیاسی جهان شد و تا عصر حاضر، علیرغم تحولات اساسی که رخ داده اهمیت اساسی خود را حفظ کرده است. پس از فروپاشی مارکسیسم در ۱۹۹۲، برخی بر آن باور بودند که به پایان تاریخ تفکیک چپ و راست رسیده‌ایم و باید آن را به فراموشی سپرد. اما کتاب «چپ و راست: اهمیت یک تفکیک سیاسی» پاسخی بود به این‌گونه اظهارنظرها، بایبو در این کتاب از اساس تقسیم‌بندی چپ و راست دفاع کرده و معتقد است آنچه تفکیک چپ و راست را حفظ کرده است، اعتقاد چپ به توسعه برابری و عقیده راست به گریزناپذیر بودن آن است.